

Asia: VN/27993/2024

Lausuntopyyntö Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelman luonnoksesta vuosille 2026-2033

1 Johdanto

1. Johdanto

-

1.1 Toimeenpanosuunnitelman valmistelu ja lähtökohdat

-

1.2 Toimeenpanosuunnitelman rakenne

-

1.3 Toimeenpanosuunnitelman toteutuksen koordinointi ja seuranta

-

1.4 Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan esiintyvyys

-

2 Tavoitteet ja toimenpiteet

2 Tavoitteet ja toimenpiteet

-

2.1 Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ennaltaehkäisy

2.1 Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ennaltaehkäisy

Ennaltaehkäisevät toimet, uhrien tukipalvelut ja väkivallan tekijöiden rikosvastuuseen saattamisen tehostaminen liittyvät oleellisesti väkivaltailmiön tunnistamiseen. Jos väkivalta jää tunnistamatta, eivät uhrit ohjautu oikeaan palveluun tai saa apua. Eron jälkeinen väkivalta ja vaino ovat ilmiönä

kokonaisuudeltaan haastavasti tunnistettavia, monisyisiä ilmiöitä, jotka vaativat erityisosaamista ja moniammatillista puuttumista. Tukikeskus Varjo on tämän marginaali-ilmiön asiantuntija yksikkö, eikä vastaavaa palvelua julkiselta puolelta löydy. Tukikeskus Varjolla on huoli palveluiden saatavuuteen tulevaisuudessa rahoitusleikkauksien myötä. Toimeenpanosuunnitelmassa olisi tärkeää olla konkretiaa siitä, miten jo olemassa olevat palvelut väkivaltatyössä taataan apua tarvitseville jatkossa.

Järjestöpuolella tehdään lähisuhdeväkivaltaa vastaan paljon ennaltaehkäisevää työtä. Ennaltaehkäisyn hyödyt ovat merkittäviä jo ilmiöstä aiheutuvien yhteiskunnallisten kustannusten vuoksi. Kuitenkaan eron jälkeiseen väkivalta- ja vainoilmiöön ei voida puuttua riittävän ajoissa, mikäli olemassa olevaa väkivaltaa ei tunnisteta, tai työtä tekevien järjestöjen toimintamahdollisuuksia ei turvata. Naisiin kohdistuvan väkivallan, perhe- ja parisuhdeväkivallan tietopohjan vahvistaminen väkivallan ehkäisemisessä ja torjunnassa läpileikkaavana päätavoitteena on arvokas. Tukikeskus Varjo toivoo kuitenkin tavoitteen vahvaa liittämistä konkretiaan, millä keinoilla tietopohjaa vahvistetaan ja keiden toimijoiden toimesta.

Tukikeskus Varjo yhtyy Ensi- ja turvakotien liiton toiveeseen siitä, että järjestöjen rooli kouluttajina tulisi turvata. Tällä hetkellä STEA on rajaamassa rahoitustaan niin, että koulutusta ei saa STEA rahalla tehdä. On erittäin tärkeää, että toimeenpanosuunnitelma ottaa kantaa rahoitusrakenteeseen tukien järjestöjen toimintaedellytyksiä.

Tukikeskus yhtyy suositukseen järjestää väkivallasta tiedottavia koulutuksia perusopetussuunnitelmiin, ja lisätä mm. täydennyt koulutuksia ammattilaisille.

Väkivallan tunnistaminen ei itsessään auta, ellei turvata väkivaltatyötä tekevien järjestöammattilaisten rahoitusrakennetta. Järjestöt tekevät suuren osan väkivallan ehkäisevästä/tukevasta työstä. Tukikeskus Varjo toivoo uhrien tukipalveluiden vahvistamisen ympärille konkretiaa, kuinka se toteutetaan. Kuinka toteutetaan kaikille väkivallan osapuolille riittävä tuki läpileikaten koko Suomen. Asiakaspinnasta tulleet kokemukset tukipalveluiden maantieteellisestä kattavuudesta ovat heikkoja erityisesti haja-asutusalueilla.

2.2 Väkivallan uhrien tuki ja palvelut väkivallan kaikille osapuolille

2.2 Väkivallan uhrien tuki ja palvelut väkivallan kaikille osapuolille.

Väkivallan uhrien tuen ja annettavien palveluiden perustana on systemaattinen ja jatkuva riskinarviointi. Tietoisuus riskienarvioinnin lakisääteisyydestä ja velvoittavuudesta on valtakunnallisella tasolla paikoittain heikkoa ammattilaisten keskuudessa. Moniammatilliset

työtavat, erityisesti eron jälkeisen väkivallan ja vainon tilanteissa, ovat tärkeitä ja olennaisia toimia uhrien suojaamiseksi.

Lähestymiskieltojen sähköinen valvonta on konkreettinen, tehokas ja ennaltaehkäisevä toimenpide, jolla voidaan parantaa vakavan väkivallan uhrien turvallisuutta. Kuitenkin käytännön tasolla sitä hyödynnetään liian vähän. Sähköisen valvonnan lisäämiseksi tarvitaan lisää määäämisperusteiden ja ohjeistusten selkeyttämistä, ammattilaisten kouluttamista, systemaattisempaa riskinarviointia sekä poliisin ja tuomioistuinten toimintatapojen yhtenäistämistä.

Tukikeskus Varjo yhtyy Ensi- ja turvakotien liiton huomioon siitä, ettei Moninaiset väkivallan ehkäisemisen rakenteet kohdassa näy, miten väkivaltatyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytykset turvataan. Toivomme myös, että rahoitusrakenteessa tulisi turvata järjestöjen rooli monipuolisina erityisosaajina ja asiantuntijoina, eikä vain ostopalveluiden tuottajina. On huomionarvoista, ettei suurinta suomalaista väkivaltatyön rahoittajaa Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEAa mainita luetellessa monia muita naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen työn rajoittajia. STEA on monelle väkivaltatyötä tekevällä järjestöllä päärahoittaja.

2.3 Väkivallan uusiutumisen estäminen ja rikosvastuun toteutuminen

2.3 Väkivallan uusiutumisen estäminen ja rikosvastuun toteutuminen

Vainon uhrit jäävät liian usein tunnistamatta myös muissa kuin rikosoikeudenkäynneissä. Lasten hyvin haavoittuva asema tulee esille huolto- ja tapaamisoikeudenkäynteihin liittyvissä prosesseissa, jossa koettua väkivaltaa, eron jälkeistä väkivaltaa tai vainoa ei huomioida riittävästi. Viranomaisten ja tuomioistuimen tulisi kiinnostua ja kerätä kattavammin tietoa perhesuhteista, eroon johtaneista syistä sekä arvioida väkivallan vaikutusta tilanteeseen.

Tällä hetkellä lasten huoltajuus- ja tapaamisoikeuksista päätettäessä ei tuomioistuimilla ole yhteneväisiä käytäntöjä siitä, miten päätöksiin vaikuttavat mahdolliset lähisuhde- ja väkivaltaepäilyt tai -tuomiot. Lasten asioista päätettäessä turvallisuuden tulisi olla ensisijainen mittari. Tukikeskus toivoo, että lasten turvallisuus ja aseman vahvistaminen kaikessa päätöksen teossa nostetaankin ensisijaiseksi kriteeriksi.

Suomessa lasten asema on heikko myös ajallisesti tarkasteltuna. Lasten on lähes mahdotonta saada oikea-aikaista apua, kun oikeudenkäyntiprosessi on vireillä tai toinen huoltaja kieltää lapsen

avunsaannin. Jos väkivaltaa ei tunnisteta, on suuri riski, että perheen tilanne eskaloituu annetuista palveluista huolimatta ja eskaloitunut tilanne pitkittyy vuosiksi. Pahimmillaan eskalaatio voi päättyä vakaviin väkivallantekoihin, kuten henkirikoksiin ja perhesurmiin.

Useiden tutkimusten mukaan väkivalta on usein ylisukupolvista. Tämän vuoksi lasten aseman parantaminen auttaa ja suojaa myös tulevia sukupolvia.

Teknologiavälitteisen väkivallan tunnistaminen osaksi toimeenpanosuunnitelmaa on tärkeä uudistus ja tästä olemme ilahtuneita. Suomessa tarvitaan painavimpia suosituksia teknologiavälitteisen väkivallan puuttumiseen ja lainsäädännön tarkentamista uhrien suojaamiseksi. Teknologiaa väärin käyttäen tekijät pystyvät seuraamaan, tarkkailemaan ja aiheuttamaan suurta ahdistusta uhreille. Teknologiavälitteinen väkivalta mahdollistaa väkivallan tekoja myös ajasta ja paikasta riippumatta, ja sen avulla voidaan harjoittaa suurelle joukolle tehokkaasti ja nopeasti uhrin mustamaalaamista ja loukkaavan tiedon välittämistä.

Tukikeskus on ilahtunut siitä, että ”vahvistetaan ja lisätään väkivallan tekijöille ja väkivaltaista käyttäytymistä itsessään tunnistaville suunnattuja palveluja hyvinvointialueilla sekä varmistetaan palveluiden yhdenvertainen saatavuus valtakunnallisesti.” mutta kaipaa tavoitteeseen lisää konkretiaa siitä, kuinka tämä mahdollistetaan.

Tukikeskus Varjo yhtyy Ensi- ja turvakotien liiton huoleen siitä, ettei alaikäisille seurustelu/parisuhdeväkivaltaa käyttäneille ole vakiintuneita tukirakenteita- eikä tämä ryhmä näy toimenpideohjelmassa.

2.4 Toimien yhteensovittaminen ja tiedonkeruu

-

Yleisiä huomioita

Yleisiä huomioita

3 Yleisiä huomioita

Järjestöt tuottavat paljon arvokasta tietoa asiakaspinnasta. Uhrien kokemukset saaduista palveluista, kokemukset väkivallasta ja kokemukset selviytymisestä ovat arvokkaita seurattaessa toimenpiteiden toteuttamista ja arvioidessa vaikutuksia. Toimivin rakenne saadaan, kun se on tehty tarkoituksenmukaisesti suoraan ihmiselle itselleen. Järjestöt ovat huolissaan asiakkaiden äänten hukkumisesta leikkausuhkien alla. Tulisi varmistaa konkreettisen auttamistyön jatkuminen

lähisuhdeväkivallan kaikille osapuolille, erityisesti lapsille. Lapset ovat erityisen haavoittuvassa asemassa, mutta oikeutettuja erityiseen suojeluun. Erityisesti huolta lisää toimeenpanosuunnitelman luonnoksessa raportoitu lähisuhdeväkivallan uhrien kasvu edellisvuoteen verrattuna.

Goman Minna
tukikeskus VARJO